

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Маргарита Димитрова Станкова

Нов български университет, ПН 7.4 Обществено здраве
върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на
академичната длъжност доцент в професионално направление 3.2.

Психология, факултет МФ, департамент „Когнитивна наука и
психология“, обявен в ДВ бр. 41/10.05.2024 г.,
с кандидат гл. ас. д-р Надя Христова Колчева

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Д-р Надя Колчева е завършила Бакалавър, специалност Психология в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 2000 година, Магистър, специалност Психология в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ със Специализации по: Клинична и консултативна психология; Психология на развитието, образованието и културата; Социална психология през 2001 година и Докторска програма, Специалност Обща психология (Експериментална Психология), шифър 05.06.01 Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, Катедра „Обща, експериментална и генетична психология“ с Дисертация на тема „Психологическо оценяване на деца в норма и с дефицити в развитието“ (Адаптация и стандартизация на тестова батерия за оценка на ранно детско развитие – DAYC (Developmental Assessment of Young Children).

През 2008 д-р Надя Колчева завършва Магистър, специалност Управление и развитие на човешките ресурси, Училище по мениджмънт, Нов Български университет с Дипломна работа на тема: Развитие и обучение на човешките ресурси във висшите учебни заведения (преподавателски състав). Сравнителен анализ на европейски практики и от 2008.

Тя е Регистриран психолог към Дружество на психолозите в България и член на Европейската федерация на асоциациите на психолозите (European Federation of Psychologists' Associations, EFPA).

Д-р Надя Колчева е преминала специализации във Великобритания, Холандия и Полша. Като професионалист, тя е преминала множество допълнителни квалификационни курсове в областта на психологията, а в професионалната си роля, д-р Надя Колчева отбелязва, освен ролята на преподавател и изследовател в областта на психологията на развитието, педагогическата психология и клиничната психология, множество консултантски участия във фондации и изследователски екипи и експертна работа към обществени организации и центрове.

Представените материали от д-р Надя Колчева – справка за публикации, цитирания и наукометрични показатели показват изпълнение на минималните национални изисквания и на изискванията на НБУ. Те надвишават минималните национални и допълнителните изисквания на Нов български университет за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Д-р Надя Колчева участва в конкурса с един хабилитационен труд – монография.

В частта публикации д-р Надя Колчева представя разработки за 355 точки, при изискване за заемане на академичната длъжност в професионално направление 3.2. Психология – 200. В следващата категория – цитирания д-р Надя Колчева представя 195 точки, при изисквани 50. Преизпълнени са и останалите национални изисквания и изисквания на НБУ – 130 точки от участие в проекти, 105 точки, при изисквани 50 за обществени дейности, участие в борда/управителния съвет на национални и/или международни организации и асоциации в съответното професионално направление, участие в усъвършенстване на програма и развитие на курсове към програми, организиране и провеждане на научна школа, общоуниверситетски научен семинар, научна конференция, научен конгрес.

В категорията, свързана със съвместна работа със студенти в изследователски и творчески проекти, ръководство/рецензии на успешно защитили дипломанти или участие в комисии за държавни изпити, осигурени практики и/или стажове на студенти, осигурено участие на студенти в творчески изяви извън НБУ, национални и международни състезания/олимпиади, национални и международни научни форуми, д-р Надя Колчева

представя 120 точки, при изисквани 70. В тази категория е включен и критерия Средна оценка от анкетите за удовлетвореност на студентите от курс и преподавател над 4,00, който също е изпълнен.

И в последната група изисквания, свързани с изпълнение на академичните задължения: редовно участие в заседанията на департаментния/програмния съвет, спазване на приемното време, редовно провеждане на учебните занятия, участие /ръководство на проекти, по които са привлечени външни средства, участие в академичната администрация на НБУ за участие в конкурса д-р Колчева представя 95 точки, при изисквания 50.

Кандидатурата на д-р Надя Колчева е в пълно съответствие с приоритетите на Департамент „Когнитивна наука и психология“ и бъдещото развитие на професионално направление 3.2 Психология.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Оценка на монографичния труд или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

Представеният от д-р Надя Колчева монографичен труд е на тема „Значимите други в живота на човека“. Разработката е в обем от 348 страници, а библиографията съдържа голям брой литературни източници - 475.

Монографията е оформена в увод и 7 глави - Глава 1 - Началото на човешкия живот и взаимоотношенията с другите, Глава 2 – Взаимоотношенията с другите. Понятия и дефиниции, Глава 3 – Теоретични модели за разбиране на взаимоотношенията с другите, Глава 4 - Семейството: родителите като значими други, Глава 5 - Училището: учителите като значими други, Глава 6 - Изграждане на емоционални връзки: интимните партньори като значими други и Глава 7 - Работна среда: преките ръководители като значими други. Монографията „Значимите други в живота на човека“ обхваща цялостно човешкото съществуване с фокус върху човешките отношения и взаимоотношенията със значимите

други. Тя включва и собствени изследвания в областта, с акцент върху теорията за междуличностно приемане-отхвърляне (IPARTheory).

Първите три глави на монографията представят теоретични обзори свързани с човешкото развитие с акцент върху биологичната предразположеност на човека към социални взаимодействия, анализ на средата и средовите фактори и социалния контекст, както и ролята им в развитието на човека.

Представени са теоретични модели, които третираат концепцията за взаимоотношенията с другите. Подробно са разгледани две теории - Теорията на привързаността и теорията за междуличностно приемане-отхвърляне, която обяснява качеството на емоционалните връзки с другите. Направено е сравнение между двете теории и анализ на основните парадигми в тях.

В следващите четири глави са представени взаимоотношенията с различен тип значими други – родителите, учителите, интимните партньори, ръководителите на работното място. Представен е анализ на изследователски данни от международни източници, посветени на тези различни видове взаимоотношения, изследвания, които проверяват постулатите на IPARTheory в България.

Част от изследователската работа, която се представя в монографията е свързана с превод и адаптация на инструментите, с които са проведени изследванията в България. Представени са 10 от преведените и адаптирани от авторката на български език въпросници и скали: 1. Въпросник за родителско приемане-отхвърляне/контрол, Деца (Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire, PARQ/C, Child), дълга форма, версия за майката; 2. Въпросник за родителско приемане-отхвърляне/контрол, Деца (Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire, PARQ/C, Child), дълга форма, версия за бащата; 3. Въпросник за родителско приемане-отхвърляне/контрол, Възрастни (Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire, PARQ/C, Adult), дълга форма, версия за майката; 4. Въпросник за родителско приемане-отхвърляне/контрол, Възрастни (Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire, PARQ/C, Adult), дълга форма, версия за бащата; 5. Личностов въпросник, Деца (Personality Assessment Questionnaire, Child, PAQ, Child); 6. Личностов въпросник, Възрастни (Personality Assessment Questionnaire, Adult, PAQ, Adult); 7. Скала за чувствителност към междуличностно отхвърляне (Interpersonal Rejection Sensitivity Scale, IRSS); 8. Въпросник за учителско приемане-отхвърляне/контрол (Teacher's

Acceptance-Rejection/Control Questionnaire, TARQ/C), кратка форма; 9. Въпросник за оценяване на поведението на учениците от учител (Teacher's Evaluation of Student's Conduct, TESC); 10. Въпросник за оценяване на приемане-отхвърляне/контрол от интимен партньор (Intimate Partner Acceptance-Rejection/Control Questionnaire, IPAR/CQ)

Поставен е фокус и върху нова и неизследвана област в рамките на IPARTheory - нов надежден и валиден инструмент (Въпросник за оценяване на приемане-отхвърляне/контрол в организацията, Organizational Acceptance-Rejection/Control Questionnaire, OARQ/C).

Монографията на д-р Надя Колчева представлява първият изследователски труд, който систематизира и проследява взаимоотношенията със значими други в хода на живота на човека през призмата на IPARTheory. Този труд е уникален не само за България, но и в рамките на научната литература на IPARTheory. В книгата за първи път се представя разширението на IPARTheory в организационен контекст, а адаптираните инструменти са ценна придобивка за изследователи и практикуващи психолози.

Представената монография може да бъде отличена със следните приноси:

- Проведено задълбочено изследване на човешките отношения и тяхното въздействие върху личността,
- Извършена задълбочена систематизация и обобщение на темата за взаимоотношенията със значими други в хода на живота на човека през призмата на IPARTheory.
- Представени взаимоотношенията със значимите други в различните контексти в хода на индивидуалното развитие – в семейна среда и родителите като значими други (в детството), училището и учителите като значими други (през юношеството), интимните взаимоотношения и интимните партньори, както и работната среда и ръководителите като значими други (през периода на зрелостта).
- Анализ на значението на взаимовръзката с другите за цялостното развитие на индивида.
- Представени основни понятия във връзка с междуличностните отношения (социални взаимодействия, социални взаимоотношения, социална структура), техните видове, участници.
- Обобщение и анализ на огромен обем от научни изследвания в рамките на IPARTheory, проведени в различни страни по света.

- За първи път систематично представяне на теорията за междуличностно приемане-отхвърляне (IPARTheory) в България.
- Разширяване на теоретичната база на IPARTheory в организационен контекст в международен план.
- Представени десетки изследвания проведени в България, които верифицират един от основните постулати на личностовата субтеория на IPARTheory в различни етапи от жизнения път на човека и в различни социални контексти, вкл. едни от първите изследвания в рамките на IPARTheory, които обръщат внимание и предоставят емпирични доказателства за възрастови различия (особено в училищна възраст). Разширяване на емпиричната база на IPARTheory чрез десетки изследвания проведени у нас.
- Сравнение между основните постулати и схващания на теория на привързаността и теория за междуличностното приемане-отхвърляне.
- Представяне на голям набор от авторски изследвания.
- Превод и адаптация за България на 10 въпросника и скали с представени данни за психометричните характеристики. Възможност за бъдещи крос-културни изследвания.
- Разработен нов инструмент за оценяване на междуличностно приемане-отхвърляне в организационен контекст (OARQ/C), пилотиран и валидиран.

Представеният монографичен труд представлява широко обхващане темата, избрана от д-р Надя Колчева, като включва теоретични аспекти, данни от собствени изследвания, обобщения, анализи и изводи. Разработката отговаря напълно на изискванията за монографичен труд и може да бъде приложена в настоящия конкурс.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации, направени след назначаването на академичната длъжност „гл.асистент“.

В секцията Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, д-р Надя Колчева представя две статии, реферирани в WoS: Колчева, Н., Св.Стайкова, (2022). Добри практики при изготвяне на психологична оценка на развитието при деца в ранна и предучилищна

възраст, сп. Педагогика, том 94, брой 2, 247-262, <https://doi.org/10.53656/ped2022-2.07> и Koltcheva, N. (2023). EU-SELF: An European Platform about Social and Emotional Skills in Early Childhood Education. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 15(2), 35-54. <https://doi.org/10.18662/rrem/15.2/719>

В секцията Статии доклади, публикувани в неферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, в конкурса кандидатката участва с 23 публикации в сп. Специална педагогика, сп. Психологически изследвания, сп. Българското списание по психология, сп. Наука и рецензирани сборници от конференции. Всички посочени издания са с включено научно рецензиране. Статиите, самостоятелни и в съавторство третират теми от областта на психологията, свързани с инструменти за изследване на психологическото развитие, психопатология на развитието, клинична психология и фактори, които влияят върху появата на нарушения в развитието, адаптация на скали и въпросници.

В секцията Студии, публикувани в неферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове присъстват 3 публикации в списания и сборници от конгреси и конференции също в темата на психологията на развитието и клиничната психология.

В последната секция – публикувана глава от колективна монография, д-р Надя Колчева представя 5 публикации в областта на ранното детско развитие, публикации в резултат на участие в проекти в областта на психологията.

Като обобщение представените рецензирани статии в списания, статии и студии в сборници с научно рецензиране, глави от книги отговарят на изискванията за участие в конкурс за академичната длъжност доцент в 3.2. Психология.

3. Цитиране от други автори.

Д-р Надя Колчева представя за своето участие в конкурса следните цитирания:

- Общ брой цитирания в Google Scholar – 64 от 2019 година
- 9 цитирания в монографии и колективни томове в научно рецензиране

- 5 цитирания в чужди издания - Scopus, Web of Science
- 6 цитирания в неферирани списания с научно рецензиране.

В обобщение, кандидатката представя достатъчен брой цитирания за конкурса, като всички от тях са свързани с публикации по темата на конкурса.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Д-р Надя Колчева участва в конкурса с 2 национални проекта, един международен проект и ръководство на 2 международни проекта.

Представените проекти са в областта на клиничната психология и педагогическата психология и напълно отговарят на участието на д-р Надя Колчева в настоящия конкурс.

В обобщение, д-р Надя Колчева напълно покрива изискванията за участие в национални и международни проекти в областта на настоящия конкурс.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти.

Д-р Надя Колчева изпълнява и надхвърля изискванията на НБУ за аудиторна и извънаудиторна заетост, както и за публикации на учебни материали в Moodle.

Д-р Надя Колчева е разработила следните курсове:

- За БП "Психология", БП "Психология" (на английски език) - PSYB008 Психология на развитието, PSYB607 Психология на ранното и предучилищно детство, PSYB311 Психология на развитието в училищна възраст, PSYB015

Развитие на психичните процеси, PSYB787 Психопатология на развитието, PSYB797 Психопатология на развитието II част, PSYB727 Психология на аномалното развитие, PSYB780 Психопатология на развитието, DEVM102 Психопатология на развитието, PSYE317 Developmental Psychopathology; PSYE413 Psychodiagnostics: Children, PSYE408 Psychodiagnostics: Adults, DEVM313 Психодиагностика на развитието.

- За МП "Психология на развитието" - DEVM108 Развитие на уменията чрез играта и ученето; DEVM111 Социално развитие.
- Курсове по педагогическа психология и развитие на човека, разработени за бакалавърски и магистърски програми към департамент "Чужди езици" - на български BCLB662 Педагогическа психология, BCLB663 Педагогическа психология, BCLB867 Възрастова психология, MALM030 Психология на развитието, MALM105 Педагогическа психология, GENB076 Психология на образованието, GENB076D Психология на образованието, BCLB662D Педагогическа психология, BCLB867D Възрастова психология и английски език - ENGB608 Developmental Psychology, ENGB663 Educational Psychology.
- Курсове по педагогическа психология за департамент "Нова българсистици" - BULB784 Психология за бъдещи учители, 1 част, BULB960 Психология за бъдещи учители, 2 част.

Д-р Надя Колчева е участвала в разработването на квалификационната програма "Учител", квалификационната програма "Учител по..." и квалификационната програма "Училищна психология (за педагози)" към Училище за професионално и продължаващо обучение на НБУ, както и редица курсове към програмите (SCEQ205 Педагогическа психология, SCEQ210 Психология на общуването, SCEQ212 Оценяване с тестове в училище, SCEQ371 Методика на обучението по психология, SCEQ426 Деца със специфични образователни потребности, SCEQ211 Работа с деца със СОП, SCEQ416 Психология на развитието, SCEQ417 Психологическо изследване на детето и юношата, SCEQ475 Тестово оценяване в училище.

Всички водени от д-р Надя Колчева курсове включват план на курса, схема и насоки за оценяване, литература, полета с презентации, текстови файлове, интерактивни материали и др. за отделните теми в курса.

Авторски материали са качени от нея в „Moodle НБУ“ за следните курсове: PSYB008 Психология на развитието, PSYB607 Психология на ранното и предучилищно детство, PSYB311 Психология на развитието в училищна възраст, PSYB015 Развитие на психичните процеси, PSYB787 Психопатология на развитието, PSYB797 Психопатология на развитието II част, PSYB727 Психология на аномалното развитие, PSYB780 Психопатология на развитието, DEVM102 Психопатология на развитието, PSYE317 Developmental Psychopathology, PSYE413 Psychodiagnostics: Children, PSYE408 Psychodiagnostics: Adults, DEVM313 Психодиагностика на развитието, DEVM108 Развитие на уменията чрез играта и ученето; DEVM111 Социално развитие, BCLB662 Педагогическа психология, BCLB663 Педагогическа психология, BCLB867 Възрастова психология, MALM030 Психология на развитието, MALM105 Педагогическа психология, GENB076 Психология на образованието, GENB076D Психология на образованието, BCLB662D Педагогическа психология, BCLB867D Възрастова психология, ENGB608 Developmental Psychology, ENGB663 Educational Psychology, BULB784 Психология за бъдещи учители, 1 част, BULB960 Психология за бъдещи учители, 2 част, SCEQ205 Педагогическа психология, SCEQ210 Психология на общуването, SCEQ212 Оценяване с тестове в училище, SCEQ371 Методика на обучението по психология, SCEQ426 Деца със специфични образователни потребности, SCEQ211 Работа с деца със СОП, SCEQ416 Психология на развитието, SCEQ417 Психологическо изследване на детето и юношата, SCEQ475 Тестово оценяване в училище и др.

В изследователската работа на д-р Надя Колчева са включени студенти от БП Психология, БП Психология (на английски език), МП Психология на развитието. Тя представя следните публикации, които представят съвместни със студенти изследвания:

- Колчева, Н., С.Борисова, (2014). Българска адаптация на въпросник за родителско приемане-отхвърляне/контрол, версия за възрастни (Adult PARQ/C), сп. Българско списание по психология, бр. 1-3, , стр. 166-176, ISSN 0861-7813.
- Колчева, Н., Д.Куршумова, (2014). Родителско приемане-отхвърляне при деца в предучилищна възраст от български и ромски произход, в С. Джонев, П. Димитров и Н. Матеева (съст.) Сборник научни доклади от VII национален конгрес по психология (стр. 501-510). София: Процентски център ЛМ ЕООД. ISBN: 978-954-91472-9-2
- Колчева, Н., П. Пандурова,

(2014). Поколенческа приемственост на родителско приемане и отхвърляне, в С. Джонев, П. Димитров и Н. Матеева (съст.) Сборник научни доклади от VII национален конгрес по психология (стр. 520-533). София: Продуктентски център ЛМ ЕООД. ISBN: 978-954-91472-9-2 • Куршумова, Д., Приемане-отхвърляне при родители и деца в предучилищна възраст, в С. Джонев, П. Димитров и Н. Матеева (съст.) Сборник научни доклади от VII национален конгрес по психология (стр. 511-519). София: Продуктентски център ЛМ ЕООД. ISBN: 978-954-91472-9-2 и др.

Представени са и проекти с участието на студенти: • Проект STEAM - Участие в проект и в международни обучения по проекта • Проект EU-Self - Участие в проект и в международни обучения по проекта

2. Работа с Еразъм-студенти.

Д-р Надя Колчева преподава курсове на английски език в БП Психология на английски език с участието на Еразъм-студенти и студенти от държави във и извън ЕС - PSYE317 Developmental Psychopathology, PSYE413 Psychodiagnostics: Children, PSYE408 Psychodiagnostics: Adults.

3. Оценки от анкетите на студентите.

В конкурса д-р Надя Колчева участва с обобщена средна оценка от аудиторните и извънаудиторни курсове добър 4,32, при максималка оценка 5.

В обобщение, д-р Надя Колчева напълно удовлетворява изискванията на НБУ за изпълнение на Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа с чуждестранни, вкл. Еразъм-студенти и средна оценка от от анкетите на студентска удовлетвореност над 4.

IV. Административна и обществена дейност

1. Участие в колективни органи на управление на НБУ.

Д-р Надя Колчева е Директор на програма - БП "Психология" за следните учебни години: 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013.

Тя ръководител и координатор на Тестотеката към департамент "Когнитивна наука и психология"

Д-р Надя Колчева участва в съветите на Департамент Когнитивна наука и психология в НБУ.

2. Обществена активност.

Д-р Надя Колчева участва в организацията и провеждането на Национална конференция „Ранно детско развитие: наука и практика“, 28-29 септември, 2016, НБУ. Тя е идеолог и организатор на месечен семинар "Професия психолог" от 2015 година. Семинарът е посветен на професионалната реализация на психолозите.

Д-р Надя Колчева представя за конкурса впечатляващ списък от водени публични лекции от името на НБУ по покана на ВУ или престижни национални/международни организации.

Тя е член на Дружеството на психолозите в Република България (ДПРБ) Сертифициран психолог към ЕФРА и член и експерт към Националния алианс за ранно детско развитие, България

Д-р Надя Колчева е вицепрезидент на Eurodoc (The European Council for Doctoral Candidates and Junior Researchers, an international federation of national associations of doctoral candidates and early career researchers (pre-doctoral or post-doctoral researchers employed on a temporary basis) of the European Union and the Council of Europe.), 2009-2010

4. Привличане на студенти в програмата.

Д-р Надя Колчева участва в развитието на БП Психология, БП Психология на английски език, бакаваръски и магистърски програми към департамент "Чужди езици". Тя е развила Курсове по педагогическа психология за департамент "Нова българистика", квалификационната програма "Учител", квалификационната програма "Учител по..." и

квалификационната програма "Училищна психология (за педагози)" към Училище за професионално и продължаващо обучение на НБУ.

V. Лични впечатления от кандидата

Личните ми впечатления от д-р Надя Колчева са, че тя е много добре подготвен психолог, отговорна към практическата си работа, преподаването, административните изисквания на позициите, които заема.

Д-р Колчева подготвя изключително прецизно своите курсове и се отнася много отговорно към задълженията си на преподавател.

Тя е чувствителна към етичните аспекти и моралните концепции в ролята си на психолог и изследовател, надежден партньор в съвместни проекти.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Като препоръка към кандидатката бих отбелязала да се постави повече акцент върху продукти от научно-изследователска работа – проекти, публикации в областта на психологията.

Заклучение

Моята оценка на академичната дейност на д-р Надя Колчева е изцяло положителна. Категорично препоръчвам на Академичния съвет на НБУ да избере гл. ас. д-р Надя Колчева за доцент в ПН 3.4. Психология

Дата 25.08.2024

Подпис доц. д-р Маргарита Станкова